

NGO'ER OG FAGFORENINGER KRÆVER STOP FOR EU'S PRODUKTION, EKSPORT OG IMPORT AF FORBUDTE PESTICIDER

EU har forbudt brugen af en række pesticider, der har vist sig at gøre alvorlig skade på menneskers sundhed og på miljøet.

Virksomhederne kan dog fortsat frit fremstille disse farlige pesticider i EU, med henblik på eksport til andre lande med svagere regler, hvilket bringer menneskers sundhed og miljøet i fare. EU tillader også import af fødevarer og landbrugsvarer, der er dyrket med pesticider, der er forbudt på EU's egne marker, hvilket udsætter europæiske forbrugere for cocktails af farlige rester, og skaber unfair konkurrencevilkår for europæiske landmænd.

I løbet af de seneste år har alle EU-institutioner erkendt, at dette er dobbeltmoralisk, og bør stoppe. Hvis EU forbyder brugen af visse pesticider, fordi de har vist sig at være for farlige for europæerne, bør det ikke være tilladt for virksomheder at fortsætte med at producere dem til eksport, og det bør heller ikke være tilladt at importere fødevarer, der er produceret og forurenede med disse stoffer.

GIFTIG HANDEL: EU EKSPORTERER PESTICIDER, DER HAR VIST SIG AT VÆRE FOR FARLIGE TIL BRUG PÅ EGNE MARKER

- » Smuthuller i EU-lovgivningen betyder, at kemiske virksomheder som Bayer og Syngenta kan fortsætte med at producere pesticider til eksport i EU, længe efter de er blevet forbudt at bruge af hensyn til miljøet eller borgernes sundhed.
- » I 2022 tillod EU eksport af mere end 120.000 tons pesticider, der er forbudt på europæiske gårde på grund af de farer, de udgør for menneskers sundhed og naturen.
- » Det er en stigning på 50 % i forhold til mængden af forbudte pesticider, **der blev anmeldt til eksport** fra EU i 2018. Det er på trods af, at Storbritannien, som siden har forladt EU, stod for 40 % af eksporten. Hvis man tager dette i betragtning, steg eksporten af forbudte pesticider fra EU med 175 % mellem 2018 og 2022.
- » I alt blev mere end 50 forskellige aktive stoffer i pesticider, som er forbudt for at beskytte menneskers sundhed eller miljøet, eksporteret fra EU i 2022.
- » 1,3-dichlorpropen (1,3-D), et desinfektionsmiddel til jord, der er **klassificeret** som sandsynligvis kræftfremkaldende, var den største eksportvare. Det blev forbudt i EU på grund af bekymringer om risici for dyrelivet og grundvandet.
- » Den næststørste eksport var cyanamid, en plantevækstregulator, der **mistænkes** for at forårsage kræft og skade fertiliteten, og som blev **forbudt** på grund af «klare indikationer» på, at det har skadelige virkninger på menneskers sundhed og især på operatører.

- » Nogle af de største og farligste eksportvarer omfattede også :
 - Bi-dræbende **neonikotinoide insekticider**, som er blevet identificeret som en nøglefaktor i nedgangen af bestanden af bier og andre bestøvere verden over;
 - Mancozeb, et svampemiddel, der blev forbudt i 2020, efter at det **viste** sig at være reproduktionstoksisk og hormonforstyrrende;
 - **Diquat**, et akut giftigt ukrudtsmiddel, som for nylig viste sig at være **årsag** til i forgiftninger af landmænd i Brasilien;
 - Chlorpyrifos, et forbudt pesticid, der er forbundet med hjerneskade hos børn;
 - Chlorothalonil, et kemikalie, der er forbudt på grund af dets potentiale til at **forurene grundvandet** og fordi det er kræftfremkaldende.
- » Som den daværende miljøkommissær, Virginijus Sinkevičius, **understregede**, kan disse kemikalier «forårsage de samme skader på sundhed og miljø, uanset hvor de anvendes».
- » Faktisk var langt størstedelen af EU's forbudte pesticideksport til lav- og mellemindkomstlande som Marokko, Sydafrika, Indien, Mexico, Vietnam, Peru, Filippinerne eller Brasilien, hvor risikoen for eksponering af mennesker og miljø «næsten uden undtagelse» er meget højere end i EU, som FN-agenturer har **advaret om**. I disse lande vil farlige pesticider, der er forbudt i EU, have ødelæggende konsekvenser for både menneskers sundhed og miljøet.
- » **En erklæring** fra 35 eksperter fra FN's Menneskerettighedsråd i juli 2020 understregede, at «den praksis, hvormed rige stater eksporterer deres forbudte giftige kemikalier til fattigere lande, der ikke har kapacitet til at kontrollere risiciene, er beklagelig, og skal ophøre». Eksperterne advarede om, at «sundheds- og miljøpåvirkningerne» eksternaliseres «på de mest sårbare», især på «samfund af afrikansk afstamning og andre farvede mennesker».
- » Som det fremgår af en nylig **undersøgelse** i Frankrig, har denne giftige handel ikke kun negative virkninger i de importerende lande. Den har også alvorlige konsekvenser for miljøet og for de samfund, der bor omkring fabrikker, der fortsat producerer disse farlige kemikalier i Europa. For eksempel viste det sig, at vandet omkring en BASF-fabrik i Frankrig var forurenet med rester af fipronil på niveauer, der var 336 gange højere end den tærskel, der anses for at være sikker for miljøet. Fipronil har været forbudt i Frankrig siden 2004, men BASF **fortsætter med at producere** det på sin fabrik i Seine-Maritime.

FORBUDT PESTICID PÅ VORES MIDDAGSTALLERKENER

- » EU tillader også import af fødevarer og landbrugsvarer, der er dyrket med pesticider, som er forbudt på EU's egne marker. Det skaber unfair konkurrencevilkår for EU's landmænd, der - med rette - ikke længere må bruge disse kemikalier, men som konfronteres med importerede produkter, der er dyrket under langt lempeligere betingelser. Det giver også anledning til bekymring for de europæiske forbrugeres sundhed, som ender med at blive udsat for rester af farlige pesticider, der er forbudt i EU, på deres middagstallerkener og i deres drikkevarer.

- » På grund af smuthuller i EU's pesticidpolitik har omkring 65 pesticider, der er forbudt i EU, i øjeblikket et maksimalt restindhold (det øverste lovlige niveau for pesticidrester i fødevarer, der anses for at være sikre for forbrugerne) på over nul (dvs. over den fastsatte detektionsgrænse). Det betyder, at rester af disse farlige pesticider, der er forbudt i Europa, stadig er tilladt i importerede fødevarer. Som følge heraf tillader EU i realiteten, at de bruges i handlede produkter.
- » I 2022 blev der **fundet** i alt 53 forskellige pesticider, som er forbudt i EU, i importerede fødevarer fra tredjelande. Varer med højere forureningsgrad var te (42 %), kaffe (25,6 %), bælgrugter (16,6 %) og krydderier (15,8 %).
- » Blandt de hyppigst fundne kemikalier var imidacloprid, thiamethoxam og clothianidin. Disse tre bi-dræbende og neurotoksiske neonikotinoide insekticider blev fundet i næsten 500 prøver af importerede fødevarer, der blev analyseret af EU-myndighederne i 2022. Carbendazim, et fungicid, der er **klassificeret** som mutagent og reproduktionstoksisk, er også et af de hyppigst fundne forbudte pesticider i importerede fødevarer det år.
- » Ironisk nok er disse fire forbudte pesticider, som var de hyppigst påviste restkoncentrationer i importerede fødevarer i 2022, også blevet eksporteret af EU samme år. Som en boomerang finder disse forbudte pesticider, der er fremstillet i EU, altså vej tilbage til Europa via importerede fødevarer.
- » De importerede fødevarer, der oftest viser sig at indeholde rester af pesticider, og som er forbudt i EU, kom fra Indien, Uganda, Kina, Kenya, Brasilien, Egypten, Vietnam, Thailand, Costa Rica, Sydafrika, Marokko, Peru og Tyrkiet. Disse LMIC'er var alle en del af de destinationer, som EU eksporterede forbudte pesticider til i 2022.
- » **Ifølge** Sue Longley, generalsekretær for International Union of Food and Agricultural Workers (IUF), «er det meget bekymrende, at landarbejdere i de lande, hvor frugterne og grøntsagerne dyrkes, stadig skal arbejde med disse pesticider og risikere deres helbred og endda deres liv for at gøre det».

UOPFYLDTE FORPLIGTELSE

- » Europa-Kommissionen **forpligtede sig** i 2020 til, at sørge for, at EU går»foran med et godt eksempel, og i overensstemmelse med internationale forpligtelser sikre, at farlige kemikalier, der er forbudt i EU, ikke produceres til eksport, herunder ved at ændre den relevante lovgivning, hvis og når det er nødvendigt.» Kommissionen havde meddelt, at den ville komme med et lovforslag inden 2023.
- » Europa-Kommissionens tilsagn om at forbyde eksport af farlige kemikalier, der er forbudt i EU, blev hilst velkommen af hundredvis af civilsamfundsorganisationer i en **fælles udtalelse**. Derudover skrev næsten 70 MEP'er til formanden for Kommissionen og hilste dens løfte om at afslutte denne praksis velkommen, samtidig med at de understregede, at «der er et presserende behov for konkrete handlinger». Initiativet blev udtrykkeligt **hilst velkommen** af Det Europæiske Råd i marts 2021.

- » Men selvom Kommissionen har udført en del forberedende arbejde, arrangeret en offentlig høring og bestilt en konsekvensanalyse, har den ikke opfyldt sit løfte om at fremlægge et lovforslag inden 2023, hvilket giver producenterne mulighed for at fortsætte med at producere og eksportere voksende mængder af forbudte pesticider hvert år fra EU.
- » I juni 2024 **understregede** Det Europæiske Råd, at «Kommissionen ikke fuldt ud har leveret på kemikaliestrategien [...], der adresserer nye kemiske risici og nye sundheds- og miljøproblemer og forbyder produktion til eksport af skadelige kemikalier, der ikke er tilladt i EU» og opfordrede Kommissionen til «at holde et højt ambitionsniveau i gennemførelsen af strategien». En underskriftsindsamling med over 300.000 underskrifter, der kræver, at EU stopper eksporten af forbudte kemikalier, blev også afleveret til EU's miljøkommissær.
- » I mellemtiden har nogle medlemsstater taget føringen. Frankrig har vedtaget en skelsættende lovgivning, der forbyder eksport af forbudte pesticider, og som trådte i kraft i 2022. Og Belgien har vedtaget en lignende lovgivning, som forventes at træde i kraft i maj 2025. Men disse lovgivninger varierer i rækkevidde og har deres **smuthuller**. Og i sagens natur kan disse nationale foranstaltninger omgås af store landbrugskemiske virksomheder, der har fabrikker og datterselskaber i hele Europa.
- » EU-Kommissionen har også **erkendt**, at import af fødevarer, der er behandlet med pesticider, der er forbudt i EU, er i modstrid med «forbrugernes forventninger» og har en negativ indvirkning på «konkurrenceevnen i EU's landbrug» samt på befolkningen og miljøet i de lande, hvor fødevarerne produceres.
- » Efter evalueringen af forordningen om pesticider og maksimalgrænseværdier lovede **Europa-Kommissionen i sin rapport til Europa-Parlamentet og Rådet at lukke** nogle af smuthullerne i EU-lovgivningen, som tillader rester af forbudte pesticider i importerede fødevarer. Kommissionen sagde især, at den ville tage hensyn til «miljømæssige aspekter», når den vurderer anmodninger om såkaldte importtolerancer. Kommissionen forpligtede sig også til at revidere importtolerancerne «for stoffer, der udgør en høj risiko for menneskers sundhed».
- » I 2023 gjorde Kommissionen fremskridt og **beslutede** at sænke maksimalgrænseværdierne for to neonikotinoide pesticider, clothianidin og thiamethoxam, som blev forbudt af miljømæssige årsager, dvs. uacceptable risici for bier. Rester af mange andre pesticider, der er forbudt af miljømæssige årsager, er dog stadig tilladt i importerede fødevarer. Samtidig **foreslår** Kommissionen stadig at tillade import af fødevarer, der indeholder rester af pesticider, der er forbudt for at beskytte menneskers sundhed.

DOBBELTMORAL: TID TIL AT LEVERE!

- » Europa-Kommissionen skal nu leve op til sit løfte om at sætte en stopper for dobbeltmoral i handelen med pesticider! Den skal komme med et lovforslag, der forbyder eksport af alle pesticider, der er forbudt i EU for at beskytte menneskers sundhed og miljøet, og tage skridt til at forbyde import af fødevarer, der er fremstillet med disse kemikalier.
- » **Konklusionerne** fra den strategiske dialog om EU's fremtidige landbrug - som blev lance-

ret i januar 2024 af kommissionsformand von der Leyen, og som samlede interessenter fra de europæiske landbrugsfødevaresektorer, civilsamfundet, landbrugsorganisationer, landdistrikter og den akademiske verden - støtter et forbud mod «eksport af farlige pesticider, der er forbudt i EU, til lande med mindre strenge regler» samt «en stærkere tilpasning af importen til EU's fødevarer- og landbrugsstandarder».

- » I sin **vision for landbrug og fødevarer**, der blev offentliggjort den 19. februar 2025, forpligtede Kommissionen sig til at træffe foranstaltninger for at sikre, «at de farligste pesticider, der er forbudt i EU af sundheds- og miljømæssige årsager, ikke tillades at vende tilbage til EU gennem importerede produkter» samt til «spørgsmålet om eksport af farlige kemikalier, herunder pesticider, der er forbudt i EU».
- » I december 2024 tilsluttede Østrig, Frankrig, Luxembourg, Holland, Norge og Sverige sig et **brev fra Danmark til** den nye miljøkommissær, Jessika Roswall, hvori de mindede om, at Kommissionen «ikke fuldt ud havde leveret på kemikaliestrategien» og opfordrede til «at stoppe eksporten af farlige kemikalier, der er forbudt i EU».
- » Under miljørådsmødet erklærede den danske minister Magnus Heunicke, at: «Jeg mener, at vi har et moralsk og etisk ansvar for at beskytte borgernes sundhed og miljøet, ikke kun i EU, men også uden for Unionen. Det er simpelthen ikke rigtigt at eksportere kemikalier til tredjelande, som vi har vurderet til at være for farlige for vores egne borgere. Ingen kan retfærdiggøre dette. Det er nødt til at få en ende.»
- » I januar 2025 sagde Luxembourgs landbrugsminister Martine Hansen, støttet af seks andre lande, herunder Frankrig og Spanien, at de vil presse på for at få stoppet importtolerancerne for pesticider, der er forbudt i EU. Som det udtrykkes i et **notat, Politico har set**: «Hvis de er for farlige for Europa, bør de heller ikke dukke op i importen.» Den nye landbrugskommissær, Christophe Hansen, **opfordrede** også for nyligt til at slå hårdt ned på pesticidrester i importerede fødevarer.
- » Som det fremgår af **Frankrigs eksempel** og en **undersøgelse** fra Le Basic, der blev offentliggjort i april 2024, vil et forbud mod eksport af forbudte pesticider hverken bringe beskæftigelsen i fare eller belaste økonomien i Europa, i modsætning til hvad pesticidlobbyen hævder. Samtidig vil et stop for eksport af EU-forbudte pesticider have en stærk og positiv indvirkning på folkesundheden og miljøet i de importerende lande.
- » Et forbud mod denne eksport ville også være i overensstemmelse med Verdenshandelsorganisationens (WTO) regler, som det fremgår af en nyligt offentliggjort **juridisk udtalelse** skrevet af Andrea Hamann, juraprofessor ved universitetet i Strasbourg.
- » I december 2024 godkendte politiske beslutningstagere, forskere og repræsentanter for civilsamfundet fra hele verden en udtalelse på en konference i Europa-Parlamentet, der var arrangeret af International Pesticide Standard Alliance (IPSA), og som opfordrede til en hurtig afskaffelse af meget farlige pesticider (HHP'er). **Bruxelles-erklæringen** fremhæver den alvorlige skade, som disse pesticider forårsager på menneskers sundhed og miljøet, især i lande i det globale syd, hvor eksponeringen er uforholdsmæssig stor.
- » Vi opfordrer Europa-Kommissionen til hurtigst muligt at overholde sine forpligtelser og sikre, at alle pesticider, der er blevet forbudt i EU for at beskytte menneskers sundhed og miljøet, også forbydes at blive fremstillet og eksporteret, og at rester af disse giftige kemikalier ikke tillades i importerede fødevarer. Der er overvældende støtte til det!

YDERLIGERE FORANSTALTNINGER TIL STØTTE FOR EN GLOBAL OMSTILLING

Et forbud mod eksport og import af forbudte pesticider er et vigtigt første skridt, men det skal suppleres med andre foranstaltninger:

- » Vi opfordrer Europa-Kommissionen til at leve op til sin **forpligtelse** til at «engagere sig aktivt» med handelspartnere, især med udviklingslande, «for at ledsage overgangen til en mere bæredygtig brug af pesticider for at undgå forstyrrelser i handelen, og fremme alternative plantebeskyttelsesmidler og -metoder». Landmænd i lav- og mellemindkomstlande skal støttes i overgang fra farlige kemikalier til sikre og bæredygtige alternativer, især integreret skadedyrsbekæmpelse, integreret ukrudtsbekæmpelse, skovbrug og agroøkologi, for at sikre, at de ikke udsættes for en større risiko for tab af afgrøder og ikke tvinges til at købe disse farlige kemikalier et andet sted.
- » Derudover opfordrer vi EU-Kommissionen til at sikre, at salget af pesticider er fuldt ud dækket af **direktivet** om virksomheders due diligence med hensyn til bæredygtighed. Europæiske producenter, der **tjener stort** på salg af farlige, forbudte kemikalier i lav- og mellemindkomstlande, producerer også en stor mængde af disse produkter uden for Europa, og salget af dem vil ikke blive påvirket af et eksportforbud i EU.
- » Vi opfordrer også Europa-Kommissionen til at leve op til **EU's forpligtelse til** at «bruge alle sine diplomatiske, handelspolitiske og udviklingsstøttende instrumenter» til at fremme «udfasningen» af brugen af pesticider, der ikke længere er godkendt i EU, og «fremme lavrisikostoffer og alternativer til pesticider på globalt plan». Dette kan opnås ved at engagere sig i den **internationalt aftalte** og snart etablerede Global Alliance on Highly Hazardous Pesticides, som har til formål at udfase meget farlige pesticider i landbruget og fremme en overgang til mere sikre alternativer.
- » Desuden opfordrer vi EU til at gøre alt, hvad der står i dets magt, for at bidrage til, at den internationale Rotterdam-konvention fungerer mere effektivt. Konventionen lider i øjeblikket af «**en lammelse**», fordi en håndfuld lande vedvarende blokerer for optagelsen af nye farlige kemikalier, «på trods af ønsket om og indsatsen fra størstedelen af parterne for at styrke Rotterdam-konventionen.»

SLUT

FORFATTERE (I ALFABETISK RÆKKEFØLGE):

ActionAid France, Broederlijk Delen, Corporate Europe Observatory (CEO), Child Rights International Network (CRIN), Dreikönig-saktion der Katholischen Jungschar (DKA Austria), Ekö, European Environmental Bureau (EEB), Fondation pour la Nature et l'Homme (FNH), Foodwatch, Friends of the Earth Europe, Greenpeace EU, Humundi, Le CCFD-Terre Solidaire, Pesticide Action Network Europe (PAN Europe), Pestizid Aktions-Netzwerk e.V. (PAN Germany), Public Eye, Slow Food, Veblen Institute for economic reforms.